

بهره وری

دکتر حمید تابلی

سنا زینلی امیر حسین نورالدینی

نشر سورمه
رفسنجان - ۱۳۹۳

سؤ شناسه: تالی، حمید ۱۳۵۲
عنوان و نام پدیدآور: بهره‌وری، حمید تالی، سینا زینلی، امیر حسین نورالدینی
مشخصات نشر: رفسنجان اسوره ۱۳۹۲

نوبت چاپ: اول
مشخصات ظاهری: ۲۹۸ صفحه
شابک: ۹۶۴-۶۰-۶۶۲-۹۶۸
وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: کتابخانه من: [۲۹۲] - ۳۹۸
موضوع: بهره‌وری
شماره افزوده: زینلی، سینا
شناسه افزوده: امیر حسین نورالدینی
رده بندی کتبی: ۱۳۹۲ ب ۶ ۵۷: HD
رده بندی دیویی: ۳۳۱/۱۱۸
شماره کتابشناسی ملی: ۳۳۹۰۹۱۵

نشر اسوره

مستند: خ امام کبیر - کوچه ۲۱ جنب درمانگاه امام خمینی
مستند: ۷۷۱۷۲۶۹
پست الکترونیک: Nashresoorme@gmail.com
دورنگار: ۰۳۹۱۵۲۳۹۶۰۲

کتابخانه محفوظ است به چاپ و نشر محفوظ است

بهره‌وری

نویسندگان: حمید تالی، سینا زینلی، امیر حسین نورالدینی
مدیر هنری: امیر حسین نورالدینی
طرح جلد و گرافیک: محمود نورالدینی
شمارگان: ۱۰۰۰
جانب: - لیتو گرافی - صحافی: اسوره
قیمت: ۲۰۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

عنوان	شماره صفحه
فصل اول: مبانی و مفاهیم بهره‌وری	
۱-۱ مقدمه.....	۱۶
۲-۱ مفهوم بهره‌وری.....	۱۸
۳-۱ تعاریف بهره‌وری.....	۲۲
۴-۱ تعاریف سازمان‌های بین‌المللی از بهره‌وری.....	۲۳
۴-۱-۱ تعاریف سازمان بین‌المللی کار.....	۲۴
۴-۱-۲ تعاریف مرکز بهره‌وری آسیا (Apc).....	۲۴
۴-۱-۳ تعاریف مرکز بهره‌وری ژاپن (Jpe).....	۲۵
۴-۱-۴ تعاریف آژانس بهره‌وری اروپا (Ae).....	۲۵
۴-۱-۵ تعاریف سازمان بهره‌وری ملی ایران (NIPO).....	۲۶
۴-۱-۶ تعاریف سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD).....	۲۶
۵-۱ تعاریف محققان از بهره‌وری.....	۲۶
۶-۱ تعاریف بهره‌وری از دیدگاه مکاتب.....	۲۸
۷-۱ تاریخچه بهره‌وری.....	۳۰
۸-۱ اجزای بهره‌وری.....	۳۱
۹-۱ کیفیت زندگی کاری.....	۳۳
۹-۱-۱ مراحل کیفیت زندگی کاری در مدل والتون.....	۳۴

- ۱-۱۰ سطوح بهره‌وری ۳۵
- ۱-۱۱ عوامل مؤثر بر بهره‌وری ۳۶
- ۱-۱۱-۱ عوامل برونزا ۳۷
- ۱-۱۱-۲ عوامل درونزا ۳۸
- ۱-۱۲ عوامل مؤثر در افزایش بهره‌وری ۴۳
- ۱-۱۳ سه استراتژی کلی برای بهبود بهره‌وری ۴۴
- ۱-۱۴ بهره‌وری و تولید ۴۵
- ۱-۱۵ چگونگی تعیین بهره‌وری در فرآیند تولید ۴۷
- ۱-۱۶ بهره‌وری سبز ۴۸
- ۱-۱۷ استراتژی‌های نظام مدیریت بهره‌وری فراگیر ۴۸
- ۱-۱۸ بهره‌وری؛ واژه‌ای متدبیرانه ۴۹
- ۱-۱۹ مفاهیم مهم بهره‌وری ۵۲
- ۱-۱۹-۱ تشابه بهره‌وری و سوددهی ۵۲
- ۱-۱۹-۲ تشابه بهره‌وری و عملکرد ۵۴
- ۱-۲۰ مدل P۳ ..... ۵۶
- ۱-۲۱ بازنگری در بهره‌وری ۵۷
- ۱-۲۲ برداشت‌های نادرست از بهره‌وری ۵۷
- ۱-۲۳ نظام‌های ارتقای بهره‌وری ۶۰
- ۱-۲۴ موانع بهره‌وری ۶۱

فصل دوم: کارایی

۶۴	۱-۲ مقدمه
۶۶	۲-۲ مفهوم کارایی
۶۷	۳-۲ پیشینه کارایی
۶۸	۴-۲ تفاوت کارایی و بهره‌وری
۶۹	۵-۲ سطوح کارایی
۷۰	۶-۲ انواع کارایی
۷۲	۱-۶-۲ کارایی اقتصادی
۷۳	۲-۶-۲ کارایی تکنیکی
۷۴	۳-۶-۲ کارایی مقیاس
۷۶	۴-۶-۲ کارایی فنی خالص (مدیریتی)
۷۶	۵-۶-۲ کارایی فنی
۷۸	۷-۲ عوامل مؤثر بر کارایی

فصل سوم: روش‌های سنجش کارایی

۸۲	۱-۳ مقدمه
۸۴	۱-۳ روش‌های سنجش کارایی
۸۶	۱-۱-۳ روش‌های پارامتریک
۸۷	۲-۱-۳ روش‌های ناپارامتریک
۸۹	۲-۳ اندازه‌گیری کارایی

۳-۳	اندازه‌گیری کارایی بر مبنای حداقل‌سازی عوامل تولید	۹۰
۳-۴	اندازه‌گیری کارایی بر مبنای حداکثرسازی محصول	۹۲
۳-۵	اندازه‌گیری کارایی اقتصادی	۹۴
۳-۶	اندازه‌گیری کارایی فنی	۹۵
۳-۷	روش ناپارامتریک تحلیل پوششی داده‌ها	۹۶
۳-۸	مزیت‌های مدل تحلیل پوششی داده‌ها	۱۰۳
۳-۹	دیدگاه‌های مدل تحلیل پوششی داده‌ها	۱۰۴
۳-۱۰	مفهوم بازده نسبت به مقیاس	۱۰۵
۳-۱۰-۱	تحلیل پوششی داده‌ها با فرض بازدهی ثابت به مقیاس	۱۰۶
۳-۱۰-۲	روش تحلیل پوششی داده‌ها با فرض بازدهی متغیر به مقیاس	۱۰۷
۳-۱۱	رتبه‌بندی واحدهای کارایی	۱۰۷
۳-۱۲	مجموعه مرجع	۱۰۸

فصل چهارم: اثربخشی

۴-۱	مقدمه	۱۱۰
۴-۲	مفهوم اثربخشی	۱۱۲
۴-۳	بررسی مفاهیم کارایی، بهره‌وری و اثربخشی	۱۱۳
۴-۴	اثربخشی مدیریت در مقابل اثربخشی رهبری	۱۱۶
۴-۵	مدل‌های نگرشی در مقابل مدل‌های رفتاری	۱۱۷
۴-۶	رهبری موفقیت‌آمیز در مقابل رهبری اثربخش	۱۱۸

۷-۴	اثربخشی سازمانی را چه چیزی تعیین می‌کند؟	۱۲۱
۸-۴	متغیرهای اثربخشی	۱۲۲
۸-۴-۱	متغیرهای عللی	۱۲۲
۸-۴-۲	متغیرهای میانجی	۱۲۲
۸-۴-۳	متغیرهای بازدهی اغایی	۱۲۲
۹-۴	تحلیل میدان نیرو کرتلوین	۱۲۴
۱۰-۴	سازمان اثربخشی	۱۲۶
۱۱-۴	رهبر اثربخشی	۱۲۷
۱۲-۴	اثربخشی کارکنان	۱۲۸
۱۳-۴	رابطه اثربخشی با مدیریت استراتژیک	۱۳۰
۱۴-۴	ده اصل اثربخشی استراتژیک	۱۳۲

فصل پنجم: شاخص‌ها و روش‌های اندازه‌گیری بهره‌وری

۱-۵	مقدمه	۱۳۴
۲-۵	شاخص‌های بهره‌وری	۱۳۷
۳-۵	کاربرد شاخص‌های بهره‌وری	۱۳۸
۴-۵	انواع شاخص‌های اندازه‌گیری بهره‌وری	۱۳۸
۱-۴-۵	بهره‌وری جزئی	۱۳۹
۲-۴-۵	بهره‌وری کل عوامل	۱۴۲
۵-۵	شاخص‌های کارایی	۱۴۴

۶-۵ شاخص‌های اثربخشی	۱۴۵
۷-۵ روشن‌های اندازه‌گیری بهره‌وری	۱۴۶
۱-۷-۵ روشن شاخص	۱۴۶
۲-۷-۵ شاخص مالم کوئیست	۱۴۶
۳-۷-۵ روش تابع تولید	۱۴۸
۸-۵ بهره‌وری کل عوامل با استفاده از شاخص مالم کوئیست	۱۴۸
۹-۵ شاخص مالم کوئیست	۱۵۰
۱۰-۵ نکات مورد توجه در کاربرد شاخص مالم کوئیست	۱۵۴
۱۱-۵ مقدماتی	۱۵۴
۱۲-۵ الگوی پیشنهادی برای سنجش بهره‌وری در سازمان‌های خدماتی	۱۵۸
۱۳-۵ نقش سنجش بهره‌وری در تعیین تعالیات‌های بخش دولتی	۱۵۹
۱۴-۵ مزایا و محدودیت‌های استفاده از شاخص‌های بهره‌وری	۱۶۰
۱۵-۵ فواید اندازه‌گیری بهره‌وری	۱۶۳
۱۶-۵ اندازه‌گیری بهره‌وری از طریق نرم‌افزار	۱۶۴
۱-۱۶-۵ متد UCs	۱۶۶
۲-۱۶-۵ متد UCps	۱۶۸
۱۷-۵ چالش‌های فراوری روشن‌های نرم‌افزاری سنجش بهره‌وری	۱۶۹

فصل ششم: بهره‌وری نیروی کار

۱-۶ مقدمه	۱۷۴

۱۷۶	۲-۶ شاخص بهره‌وری نیروی کار
۱۷۷	۳-۶ پیشینه تحقیقات بهره‌وری نیروی کار
۱۸۰	۴-۶ عوامل مؤثر بر بهره‌وری نیروی کار
۱۸۰	۴-۶ ۱- انگیزش نیروی کار
۱۸۱	۴-۶ ۲- تشویق و تنبیه صحیح نیروی کار توسط مدیران
۱۸۱	۴-۶ ۳- عوامل شخصی
۱۸۴	۵-۶ ۱- محیط کار برای بهبود بهره‌وری نیروی انسانی در سازمان‌ها
۱۸۶	۶-۶ نقش مدیریت منابع انسانی در بهره‌وری
۱۸۸	۶-۶ ۱- مفهوم توسعه منابع انسانی
۱۹۱	۷-۶ عوامل مؤثر در کاهش بهره‌وری نیروی کار
۱۹۳	۸-۶ سرمایه اجتماعی
۱۹۴	۹-۶ تأثیر سرمایه اجتماعی بر بهره‌وری نیروی کار
۱۹۶	۱۰-۶ تحلیل عملکرد بهره‌وری نیروی کار در اقتصاد ایران (در سطح کلان)
۱۹۸	۱۱-۶ چشم‌انداز بهره‌وری نیروی کار در ایران
۱۹۸	۱۲-۶ موانع بهره‌وری نیروی کار در اقتصاد ایران
۱۹۹	۱۳-۶ فواید بهره‌وری نیروی کار
۲۰۱	۱۴-۶ موانع بهره‌وری نیروی کار
۲۰۲	۱۵-۶ راهکارهایی در جهت ارتقاء بهره‌وری نیروی کار

فصل هفتم: بهره‌وری در سازمان‌ها

۲۰۴	۱-۷ مقدمه

- ۲-۷ روندهای مؤثر بر بهره‌وری در سازمان‌ها ۲۰۵
- ۲-۷-۱ روندهای سازمانی ۲۰۷
- ۲-۷-۲ روندهای تکنولوژیک ۲۰۷
- ۲-۷-۳ روندهای فرهنگی ۲۰۸
- ۳-۷ عوامل مدیریتی مؤثر در ارتقاء بهره‌وری مدیران ۲۰۹
- ۴-۷ متغیرهای مؤثر بر بهره‌وری ۲۱۰
- ۵-۷ مؤثر بر بهره‌وری سازمان‌ها ۲۱۳
- ۶ دیدگاه‌های بهره‌وری ۲۱۵
- ۷-۷ عوامل مؤثر بر بهره‌وری سازمان‌ها از دیدگاه پراگماتیک ۲۱۸
- ۸-۷ مدیریت استراتژیک بهره‌وری ۲۲۰
- ۹-۷ بهره‌وری در نظام‌های انرژی ۲۲۱
- ۱۰-۷ بهره‌وری در سازمان‌های خدماتی ۲۲۳
- ۱۱-۷ مفهوم بهره‌وری در واحدهای تولیدی ۲۲۵
- ۱۲-۷ بررسی جنبه ادراکی در بهبود بهره‌وری ۲۲۶
- ۱۳-۷ بهره‌وری در سطح شرکت ۲۲۸
- ۱۴-۷ توالی قدم‌ها و پله‌های بهره‌وری در سازمان ۲۳۰
- ۱۵-۷ رابطه کیفیت زندگی کاری و بهره‌وری ۲۳۱
- ۱۶-۷ یک روش ساده برای ارتقاء بهره‌وری سازمان ۲۳۳
- ۱۷-۷ منابع بهبود بهره‌وری در سازمان ۲۳۶
- ۱۸-۷ مدل جامع ارزیابی کارایی و بهره‌وری در سازمان‌ها ۲۳۷

۱۹-۷ راهکارهایی در جهت افزایش بهره‌وری سازمان‌های دولتی ایران ۲۳۸

فصل هشتم: مدیریت بهره‌وری

۱۰-۸ مقدمه ۲۴۴

۲-۸ عوامل مؤثر در بهره‌وری و زمان ۲۴۶

۳-۸ مدیریت بهره‌وری در جهان امروز ۲۴۸

۴-۸ چرخه مدیریت بهبود بهره‌وری ۲۴۸

۵-۸ کارها، استقرار چرخه مدیریت بهبود بهره‌وری ۲۵۱

۱-۵-۸ بهرین کردن بهره‌وری در اندیشه ۲۵۲

۲-۵-۸ نهادی کردن بهره‌وری در کل سازمان ۲۵۳

۳-۵-۸ طراحی نظام‌های بهره‌وری ۲۵۴

۴-۵-۸ استقرار نظام تحقیقات بهره‌وری ۲۵۶

۵-۵-۸ توسعه منابع انسانی ۲۵۷

۶-۵-۸ استقرار نظام مدیریت عملکرد ۲۵۸

۶-۸ مدیریت بهره‌وری فراگیر ۲۶۰

۷-۸ مفهوم و فلسفه مدیریت بهره‌وری فراگیر ۲۶۰

۸-۸ مدیریت بهره‌وری فراگیر به مثابه یک صندلی سه پایه ۲۶۲

۹-۸ استراتژی استفاده از نظام مدیریت بهره‌وری فراگیر ۲۶۴

۱۰-۸ منافع مدیریت بهره‌وری فراگیر ۲۶۵

۱۱-۸ مدیریت بهره‌وری فراگیر: اتحاد سه بعد رقابت‌پذیری ۲۶۵

۸-۱۲ اصول بهره‌وری و رابطه آن با کیفیت..... ۲۶۶

۸-۱۲-۱ چگونگی بهبود بهره‌وری و کیفیت..... ۲۶۷

۸-۱۳ اصول چهارده‌گانه دمنگ در بهبود کیفیت و افزایش بهره‌وری..... ۲۷۰

۸-۱۴ جوایز بهره‌وری..... ۲۷۴

۸-۱۴-۱ جایزه‌ی کیفیت ژاپن..... ۲۷۵

۸-۱۵ انطباق مدیریت کیفیت فراگیر در مؤسسات دولتی..... ۲۷۷

۸-۱۶ فرهنگ بهره‌وری..... ۲۷۸

۸-۱۷ سیستم‌های نادرست از مفهوم بهره‌وری..... ۲۸۳

۸-۱۸ موانع برای افزایش بهره‌وری..... ۲۸۶

منابع و مآخذ..... ۲۸۸